

Vest da je u Srbiji u dolini reke Jadar pronađen dosad nepoznat mineral po hemijskoj građi veoma sličan supstanci za koju se verovalo da je samo fikcija – magični kristal kriptonit pred kojim Supermen gubi moći – bila je u fokusu mnogih domaćih i svetskih medija.

Od novog minerala koji je nazvan jadarit očekivalo se mnogo, kako za britansko austrijsku kompaniju RIO Tinto, koja već duže od decenije vrši istraživanja, tako i za razvoj lozničkog kraja.

Do njegove eksploatacije ipak još nije došlo, a prema poslednjim najavama, otvaranje rudnika planirano je za 2023. godinu.

Sastav kriptonita otkrio je mineralog dr Kris Stenli, koji je sa timom stručnjaka iz Kanade proučavao materijal koji je u London stigao iz lozničkog rudnika.

„Pronađen je prilikom iskopavanja duboko u stenama u Srbiji. Utvrdili smo hemijski sastav i strukturu uz pomoć naučnog tima iz Kanade i kad sam na internetu guglao hidroksid-natrijum-litijum-borosilikata, što je tačan hemijski sastav ovog minerala, dobio sam direktan pogodak. U članku na internet enciklopediji, Vikipediji, pisalo je da je to hemijski sastav kriptonita. Kada sam to video, zamalo sam pao sa stolice“, izjavio je svojevremeno Stenli. Za razliku od izmišljenog kriptonita, jadarit ne sadrži fluor i nije zelene boje, ali takođe postaje fluorescentan kad je osvetljen ultraljubičastom svetlošću.

„Otkriven je 2004. godine, u okviru terenskih radova, a priznat je 2007. godine kao novi mineral. Prisutan je samo kod Loznice, na tom jednom jedinom mestu. Procenjuje se da se na nalazištu nalazi oko 135 miliona tona ovog jedinstvenog minerala“, kaže za Sputnjik profesor rudarsko geološkog fakulteta Vladimir Simić.

Nalazište u Srbiji može da podmiri više od dvadeset procenata svetske potražnje za litijumskim baterijama i vozilima na električni pogon. Ovaj mineral ima široku primenu i u raketnoj industriji.

„Specifičan je baš zbog toga što sadrži i litijum i bor. U Srbiji postoje drugi minerali koji sadrže bor, ali oni nemaju litijum. A jadarit može da bude ruda i litijuma i bora“, precizira profesor Simić.

Srbija je bogata mineralima i svake godine se otkrivaju nova nalazišta. Međutim, zbog nedostatka sredstava, naša zemlja nije u mogućnosti da istraživanja vrši sama i taj posao se prepušta strancima.

Koncesije za istraživanje nalazišta sirovina koje Srbija odobrava traju maksimalno 30 godina, posle čega država, ako nešto u nalazištu ostane, može i da ga sama eksploatiše. Istraživanje eksploatacija jadarita povereno je kompaniji RIO Sava, ćerki firme svetskog giganta RIO Tinto, koja je u ovaj projekat uložila više od 90 miliona dolara.

Prema procenama, vrednost nalazišta kod Loznice iznosi oko 10 milijardi dolara. Cena

litijum karbonata u poslednje tri godine se utrostručila, pa jedna tona „belog zlata“ danas košta 12.500 dolara.

Profesor rudarsko geološkog fakulteta Vladimir Simić ističe da je Jadarski basen pre dolaska stranih kompanija istraživana desetinama godina na uran.

„Istraživale su ga domaće kompanije u vreme socijalizma. Ubeđen sam da je sigurno u desetak bušotina morao da bude nabušen i jadarit. Ali tada je bio drugačiji princip istraživanja, ako je neko istraživao uran, on je samo to istraživao i ako nađe bilo šta drugo što nema veze sa tom mineralnom sirovinom, to se u najvećem broju slučajeva jednostavno nije analiziralo.“

On dodaje da su istraživanja veoma skupa i zahtevaju velika ulaganja, a dok ne počne eksploatacija, od toga ne postoji nikakva korist.

„Za neke mineralne sirovine istraživanja mogu da traju i 10-20 godina. Rudnik se otvara tek ako studije pokažu da je to isplativo. Naša država, praktično još od kraja '80-ih nema sredstava za ozbiljna geološka istraživanja“, navodi Simić.

Inače, po Srbiji trenutno kopa preko deset svetskih kompanija u potrazi za rudnim blagom, a najaktivnije su kanadske i američke. Istraživanje gotovo svih nalazišta, osim uglja, prepuštena su strancima. Procene su da Srbija leži na oko dva miliona tona olova i cinka, više miliona tona bakra, oko 20 tona zlata i oko četiri milijarde tona uglja.

S druge strane, Srbija naplaćuje naknadu za istraživanje koja ide direktno u budžet, a stranci ulažu u lokalnu samoupravu i upošljavaju deo privrede.

Izvor: sputniknews